

Asia: VN/18068/2023-OM-41

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä hallintotuomioistuinten kokoonpanoja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Korkeimman hallinto-oikeuden kokoonpanosäätelyä koskevat muutosehdotukset

Yleiset näkemyksenne ehdotetuista korkeimman hallinto-oikeuden kokoonpanoja koskevan sääntelyn muutoksista.

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: voitaisiinko valituslupahakemuksia käsitellä näkemyksenne mukaan mietinnössä ehdotettua laajemmin kahden jäsenen kokoonpanossa?

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Hallinto-oikeuksien kokoonpanosäätelyä koskevat muutosehdotukset

Yleiset näkemyksenne ehdotetusta hallinto-oikeuksien kokoonpanoja koskevasta sääntelystä.

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Näkemyksenne julkisia maksuja ja hallinnollisia taloudellisia seuraamuksia koskevista kokoonpanosäätelyehdotuksista (ehdotettu HOL 5 f §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentti).

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne väestötietoja sekä etu- ja sukunimeä koskevissa asioissa oikeusturvan kannalta tarkoituksenmukaisimmasta hallinto-oikeuden kokoonpanosta.

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne yliopistoja, korkeakouluja, ammattikorkeakouluja, ammatillista koulutusta, lukioita ja varhaiskasvatusta koskevissa asioissa oikeusturvan kannalta tarkoituksenmukaisimmasta hallinto-oikeuden kokoonpanosta.

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne asian käsittelyn päättävien ratkaisujen tekemisestä yhden jäsenen kokoonpanossa ilman esittelyä.

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Näkemyksenne asian siirtämisestä vahvennetun kokoonpanon käsiteltäväksi erityisesti unionin tuomioistuimen Hann-Invest ym. -tuomion (yhdistetyt asiat C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594) näkökulmasta. Vaikuttavatko tuomiossa tehdyt tulkintakannanotot näkemyksenne mukaan eri tavoin eri tuomioistuinasteissa?

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Voitaisiinko joitakin sellaisia asioita, jotka nyt ehdotetun perusteella käsiteltäisiin hallinto-oikeudessa kolmen lainoppineen jäsenen peruskokoonpanossa, käsitellä näkemyksenne mukaan kaksi- tai yksijäsenisessä kokoonpanossa?

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Voitaisiinko joitakin sellaisia asioita, joita nyt ehdotetaan hallinto-oikeudessa käsiteltäväksi kahden lainoppineen jäsenen kokoonpanossa (ehdotettu HOL 5 e §), käsitellä näkemyksenne mukaan yksijäsenisessä kokoonpanossa?

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Muut huomionne kokoonpanojen ehdotetusta laajuudesta hallinto-oikeudessa (ehdotetut HOL 5 b–5 f §).

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Näkemyksenne ehdotetusta hallinto-oikeuden vahvennettuja kokoonpanoja koskevasta sääntelystä (ehdotetut HOL 5 i–5 l §).

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta koskevan sääntelyn muutosehdotukset

Näkemyksenne ehdotetuista Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta koskevan sääntelyn muutoksista.

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Vakuutusoikeuden kokoonpanosääntelyä koskevat muutosehdotukset

Näkemyksenne ehdotetuista vakuutusoikeuden kokoonpanoja koskevan sääntelyn muutoksista.

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Muut huomiot

Liittyykö korkeimman hallinto-oikeuden, hallinto-oikeuksien (ml. Ahvenanmaan hallintotuomioistuin) ja vakuutusoikeuden kokoonpanosäännöksiin näkemyksenne mukaan muita kuin luonnoksessa esillä olevia muutostarpeita?

Ks. kohta "Muut huomionne työryhmämietinnöstä"

Muut huomionne työryhmämietinnöstä, mukaan lukien ehdotusten vaikutukset oikeusturvaan sekä ehdotusten taloudelliset vaikutukset.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry katsoo, että työryhmän tavoitteet hallintotuomioistuinten kokoonpanosääntelyn ajantasaistamiseksi ja niiden riippumattomuuden vahvistamiseksi ovat hyvin perusteltuja. Ihmisten oikeuteen saada asiansa käsitellyiksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä on pyrittävä myös turvaamalla tuomioistuinten resurssien tarkoituksenmukainen käyttö.

Kuten työryhmämietinnön taloudellisia vaikutuksia koskevassa luvussa 4.2.2 todetaan, hallinto-oikeuksia koskevat muutokset kohdistuisivat erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon muutoksenhakuasioihin. Niistä merkittävä osa on ollut hallinto-oikeuksissa ratkaistavissa kahden jäsenen kokoonpanossa jo voimassa olevan hallinto-oikeuslain 12 §:n 2 momentin 7. kohdan perusteella. Kaksijäsenisen kokoonpanon käytön mahdollisuuksia laajennettaisiin jatkossa myös muihin kuin muutoksenhakua koskeviin asioihin, esimerkiksi toimeentulotuen takaisinperintää koskeviin hallintoriita-asioihin sekä omaishoidon tukea koskeviin asioihin. Tätä voinee pitää perusteltuna, koska kyseiset asiaryhmät ovat rinnastettavissa sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisiin asioihin, joissa kahden jäsenen kokoonpano on jo mahdollinen.

Sen sijaan SOSTE ei kannata ehdotusta, jonka mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja koskevat asiat voitaisiin ratkaista yhden jäsenen kokoonpanossa. Asiakasmaksut ovat luonteeltaan tasaveroon rinnastuva julkisen palvelun maksu, joka kohdistuu pienituloisimpiin ihmisiin kaikkein raskaimmin. Hallinto-oikeuksissa käsiteltävissä asiakasmaksuasioissa asianosaisina ovat siten usein juuri ne henkilöt, joiden kohdalla päätöksellä voi olla välitön vaikutus heidän perustuslain 19 §:ssä turvattuun oikeuteen välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Näin ollen asianmukainen käsittely ja oikeusturvan toteutuminen edellyttävät mielestämme vähintään kahden lainoppineen jäsenen kollegiaalista harkintaa.

SOSTE pitää tärkeänä, että tuomioistuinten riippumattomuutta vahvistavat säännökset säilyvät mahdollisimman vahvoina ja selvärajaisina myös poikkeuksellisia olosuhteita varten. Työryhmän mietinnössä todetaan, että uudistuksilla varaudutaan myös tulevaisuuden ja poikkeuksellisten aikojen haasteisiin, mikä on oikeusvaltioperiaatteen kannalta tärkeää.

SOSTE pitää kuitenkin huolestuttavana seurantaryhmän pysyvän asiantuntijan, esittelijäneuvos Elina Nyholmin eriävässä lausumassa esille tuotuja huomioita siitä, että nyt lausunnolla oleva mietintö on ilmeisesti muuttunut valmistelun loppuvaiheessa siten, ettei seurantaryhmällä ollut kunnollista mahdollisuutta arvioida muutoksia ennen niiden sisällyttämistä lopulliseen versioon. Nyholmin mukaan mietinnön lopullinen ehdotus poikkeaa aiemmista luonnoksista erityisesti siltä osin, miten tuomioistuimen johdolle jää harkintavaltaa asioiden siirtämisessä laajempaan kokoonpanoon.

Tältä osin SOSTE katsoo, että sääntelyn tulisi rajoittaa tuomioistuimen johdon harkintavaltaa tavalla, joka on täysin yhdenmukainen Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön (esim. asia C-554/21, Hann-Invest) kanssa.

Yhteenvedona: SOSTE pitää tärkeänä, että uudistuksessa säilytetään tasapaino hallintotuomioistuinten tehokkuuden ja kansalaisten oikeusturvan välillä. Erityisesti sosiaalipalvelujen ja toimeentuloturvan valitusasioissa on vielä varmistettava, että päätöksenteko säilyy riittävän kollegiaalisena ja että tuomioistuinten riippumattomuus on suojattu myös tulevaisuuden olosuhteissa.

Valtioneuvoston kanslia, ulkoministeriö, sisäministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä ympäristöministeriö

Ministeriöitä pyydetään yksilöimään valmisteluvastuulleen kuuluvassa lainsäädännössä olevat viittaukset kumottavaksi ehdotettuun hallinto-oikeuslakiin.

-

Ministeriöitä pyydetään ilmoittamaan valmisteluvastuulleen kuuluvassa lainsäädännössä olevista hallinto-oikeuden kokoonpanoa koskevista erityissäännöksistä.

-

Vaasan hallinto-oikeus

Vaasan hallinto-oikeutta pyydetään arvioimaan luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtyneitä jäseniä koskevaa ehdotettua sääntelyä (erityisesti ehdotetut HOL 5 d ja 5 g §) hallinto-oikeuslain soveltamiskokemusten perusteella.

-

Yleiset tuomioistuimet

Näkemyksenne asian siirtämisestä vahvennetun kokoonpanon käsiteltäväksi erityisesti unionin tuomioistuimen Hann-Invest ym. -tuomion (yhdistetyt asiat C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594) näkökulmasta. Vaikuttavatko tuomiossa tehdyt tulkintakannanotot näkemyksenne mukaan eri tavoin eri tuomioistuinasteissa?

-

Metsätähti Patrik
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry